

טיוטה - נוסח מוסכם לפני עיצוב

תנועת 'הרבעון הרביעי'

"צבא גדול וחכם": מתווה לגיוס מוסכם בין חרדים ומילואימניקים, להרחבת הנשיאה בנטל הביטחוני

הקדמה: למה יצאנו לדרך

זו עת קשה לעם ישראל. זו עת גדולה לעם ישראל.

למול הניסיון של אויבינו לפגוע בתחושת הביטחון שלנו בתוך בתינו-אנו, ולאיים על עצם קיומנו, קמה פה רוח גדולה של אחריות וערבות הדדית. היא התבטאה בכל שדרות החברה הישראלית, וגולת הכותרת היא ההתגייסות ההמונית של בנינו ובנותינו להגן ולהילחם על חיינו בארץ הזו.

מתוך הצורך לחדש את השותפות בינינו ביחס לאחריות העמוקה שאנו חשים כלפי עם ישראל, חשנו שבשלה העת לתיקון. ראשיתו בגיבוש מתווה גיוס מוסכם בינינו, מחברי מסמך זה, פעילי תנועת 'הרבעון הרביעי' - מילואימניקים וחרדים, חילונים, מסורתיים ודתיים, גברים ונשים.

ככל שעוברים הימים, מתברר שהמעמסה הביטחונית לא פוחתת - היא אף גדלה ומתרחבת לזירות נוספות, וצפויה להישאר כך שנים רבות.

לפי צה"ל, "ישראל ניצבת בפני אתגרים ביטחוניים עצומים. אנו עומדים בפני תקופה ממושכת של מצב כוננות ולחימה בעצימות משתנה בכל הגזרות, ובכלל הזירות, וקיים צורך מבצעי חיוני להגדיל את היקף כוח האדם של חיילים בשירות סדיר בפרק הזמן המיידית".

זהו אתגר ביטחוני עצום, מהגדולים שישראל ניצבה מולם בתולדותיה. אך לא פחות מכך, זהו אתגר לחברה הישראלית כולה.

במצב הנוכחי, הכבדתו הצפויה של הנטל תטיל עומס רב על המשרתים ועל סביבתם הקרובה ותפגע ביכולת שלהם לקיים חיים כלכליים, משפחתיים ואישיים סדירים. חלקם ישלמו מחירים בגוף ובנפש.

אחת מאבני היסוד בביטחון הלאומי היא לכידות העם ותחושת שותפות גורל מול האתגרים העומדים בפתחנו. "ביחד ננצח" איננה רק סיסמא - השותפות של כל חלקי החברה הישראלית בנשיאה בנטל הביטחוני היא חיונית על מנת לחזק את תחושת הלכידות הזו.

אנחנו רואים כבר עכשיו את הסדקים שנוצרים בתחושת הלכידות הזו. הסדקים האלו, אנחנו חוששים, עלולים להפוך לקרע.

אנחנו מציעים פתרון - רעיון שגובש במשותף על ידי חרדים ושאנים חרדים, משרתי מילואים בדרגות בכירות לצד ראשי ישיבות ואברכים. ההצעה שלנו נועדה לייצר פתרונות מעשיים, ברי היתכנות, למחסור בכוח אדם ביטחוני, בטווח המידי ועם הפנים לעתיד.

יצאנו לדרך הזו גם משום שיש, לתפיסתנו, סיכוי ממשי בהורדת הקיטוב - על ידי צעדים משותפים של גיבוש מענים לסוגיות בוערות.

מחקר ענק שפורסם באחרונה בארה"ב הראה שאחת הדרכים היעילות להפחית קיטוב רגשי בין אוכלוסיות שונות, היא להראות כיצד אנשים שונים עושים מאמץ משותף בפתרון בעיות. עצם ההבנה בקרב הציבור שנעשה מאמץ משותף, יש בידה להפחית קיטוב.

אנו לא מסתפקים בהדגמה של המאמץ. אנחנו רוצים להמחיש כיצד גם בנושא שבו רמת הקיטוב גבוהה, ניתן לגבש הצעה שמבוססת על הסכמה רחבה של גורמים מתונים מקבוצות שונות, ויכולה להתקבל על ידי ציבורים מתונים רחבים.

מאמצי הסיוע וההצלה האזרחיים של החברה החרדית מהווים תרומה משמעותית לחברה הישראלית בזמני שגרה ומאז פרוץ המלחמה ביתר שאת. במסמך זה, אנו מבקשים להתחיל היום מגמה של התקדמות מעשית לעבר הגברת הערבות ההדדית בין הציבור החרדי והכללי בישראל, בכניסה "מתחת לאלונקה" הביטחונית.

חשוב לומר - המסמך הזה אינו מתיימר לספק פתרונות קסם מושלמים ומהירים, אין כאלו בנמצא. יצירת מתווה גיוס לחרדים אינו טיפול בבעיית השורש: היעדר תפישת ישראליות משותפת בין כלל המגזרים והאוכלוסיות בישראל.

האתגר הזה הוא לטווח הארוך. עוד רבה המלאכה, אך לא עלינו להיבדל ממנה. מסמך זה אף אינו מתייחס לאוכלוסיה הערבית, בזאת נעסוק בנפרד.

לסיכום, אנו מאמינים שהמשכו של שירות בצבא וסיוע למאמץ הביטחוני הינם זכות, חובה מוסרית, ומשא כבד. ככל שהחוויה שלנו תהיה חוויה של ערבות-הדדית ושותפות באחריות ובסיכונים הכרוכים בחיים בארץ, כך נשיאת המשא תהיה לכוח מלכד ולא לנטל ולרועץ.

הנחות יסוד

1. למול האתגרים הביטחוניים העצומים, קיים צורך מבצעי חיוני להגדיל את היקף כוח האדם של חיילים לצה"ל בפרק הזמן המייד. הפתרון נמצא בהגדלת מאגר המתגייסים לצה"ל. צה"ל הגיע למיצוי כמעט מקסימלי של כוח אדם בקרב המשרתים בסדיר באוכלוסיה הכללית, אך בהחלט יש לפעול למיצוי גם בקרב הציבור הכללי בשירות המילואים.
2. על הפתרונות להיות הדרגתיים - מציאות שהשתרשה במשך 40 שנה לא הולכת להשתנות ביום אחד.
3. המטרה שמנחה אותנו בכתיבת המתווה היא צרכי הביטחון. היעד אינו הטמעת החרדים בחברה הכללית, אלא ליצור יחד איתם מסגרות חדשות, בהתאם לרוחם, שיאפשרו להם לקחת חלק באחריות על ביטחון ישראל.
4. לכידות חברתית היא חלק בלתי נפרד מביטחוננו. השותפות של כל חלקי החברה הישראלית בנשיאה בנטל הביטחוני היא חיונית על מנת לחזק את תחושת הלכידות הזו.
5. הצלחת המהלך תלויה בכך שהמשרתים החרדים יוכלו לשמר את אורח חייהם החרדי גם בצה"ל. הצבא אינו ערוך לכך כרגע, ולכן ידרש לשינויים, התאמות ויצירת מסגרות שירושאין קיימות כיום.
6. אחריותנו על המשך קיומו של העם היהודי מתקיימת הן דרך שמירה על בטחוננו והגנה על גבולותינו, והן דרך שמירה על המשך קיומו של לימוד עולם התורה והמסורת.

עיקרי ההצעה

1. **תוצג תכנית לאומית היסטורית** בהיקפה שתייצר שינוי סדרי עדיפויות ותיתן תגמולים ועדיפות במשאבים, לכל מי שמשרת בשירות סדיר ומילואים - באופן חומרי, ובאופן הצהרתי וסימלי. התגמולים והתמריצים ייעשו בהתאמה לעצימות השירות, רמת הסיכון, מצב משפחתי, ומצב סוציו-אקונומי (משרתי מילואים בעלי הכנסה נמוכה יזכו לתגמול גבוה יותר).

הגדלת היקפי הגיוס

2. **הגדלת מאגר המשרתים** מהחברה החרדית תעשה הן **דרך הגדלת משרתי הסדיר** בגילאי 18-24 (המכונה שלב א') והן **דרך הגדלת משרתי המילואים** בגילאי 24-40 (המכונה שלב ב').

גיוס חובה (שלב א'):

- בשנתיים הראשונות: הגדלת הגיוס מ-10% (כ-1,200 מלש"בים כיום) ל-30% מהצעירים (כ-3,600) עד גיל 24 שאינם לומדים בישיבה במשך יום שלם. המהלך ייעשה בהדרגה, תוך מתן תמריצים. אחרי שנתיים השירות יהיה חובה בחקיקה, ולצידו יוגבר הפיקוח והאכיפה של הצבא.
- לגבי יתר חייבי הגיוס, ייקבע דיחוי ל-5 שנים בלבד במקביל להתחייבות מצד ראשי הציבור החרדי וצה"ל, להסדרת מסלולי שירות העונים על צרכי הביטחון ומותאמים לחרדים הלומדים בישיבות. לאחר מכן הם יחויבו בגיוס מותאם בהתאם לצרכים הבטחוניים.
- **גיל סיום דחיית השירות הסדיר ייקבע בגיל 24.**

גיוס ישיר למילואים (שלב ב):

- בשנתיים הקרובות: הכשרת מילואים לכ-15 אלף מתוך החרדים העובדים בגיל הפטור (מתוך כ-130 אלף גברים חרדים בגילאי 24-40). זאת במטרה להגדיל את כמות משרתי המילואים באופן שוטף בתפקידי לחימה וביחידות שדה לפי צרכי הצבא.
- הכשרת המילואים (רובאי 03 עד 05) תארך בין חודשיים ועד חמישה חודשים בהתאם לפרופיל המתגייסים וצרכי הצבא.
- החל ממחזור הגיוס של ילידי 2002 (בעוד שנתיים מהיום) לא ינתן פטור מלא משירות צבאי אלא דיחוי משירות סדיר בלבד. המשמעות היא שגם חרדים שנמצאים בשוק העבודה ושבעבר קיבלו פטור משירות סדיר יהיו מחוייבים בגיוס לשלב ב', ולמילואים לפי צרכי הצבא.
- במקביל יש למצות את שירות המילואים גם מקרב מי שכבר היום מגוייסיים לצה"ל (בעיקר מהציבור החילוני והדתי-לאומי): לפי נתוני הצבא, רק 20%-25% מהגברים ששירתו שירות סדיר משרתים גם במילואים.
- **כ-30% מחייבי השירות המקדישים עיתותם לתורה (מה שמכונה "תורתם אומנותם") יקבלו פטור קבוע מגיוס.**

התאמה של מסלולי ואופי השירות

3. **הרחבת מסגרות ומסלולים ייעודיים לחרדים העונים על צרכי הביטחון ומאפשרים** השתתפות בנשיאת הנטל הביטחוני באופן שאינו פוגע באורח החיים החרדי או בתרבות הצבאית.

למשל:

- מסלול שירות חרדי שמשלב בין לימודים ושירות במסגרתו הלומדים שעברו הכשרה קרבית עולים ביחד לשרת כגדוד בהתאם לצרכים הביטחוניים.
- אזרוח חלק מפיקוד העורף.
- הכנסת ארגוני הצלה לפיקוד העורף.

4. **יוקם אגף חרדי באכ"א שמשמיתו המרכזיות:**

- העמדת יעדים שאפתניים לקידום חרדים לתפקידי פיקוד ולגיוס רבנים חרדים.
- יצירת מסגרות ייעודיות מותאמות לחרדים שיאפשרו המשך שמירה על אורח חייהם של החרדים רוחנית ומעשית.
- יצירת מנגנוני הערכה ובקרה שיבטיחו את שמירת אורח החיים החרדי, לצד שמירה על אופיו של צה"ל.
- הקמת מערך תמיכה רוחנית ורגשית לחיילים החרדים בעת השירות, ואחריו - ליווי המשתחררים בבניית קהילות יוצאי צבא חרדים (כפי שיש כיום קהילות חרדים עובדים)
- תיווך הצורך הביטחוני לאוכלוסייה החרדית, בין השאר דרך מאמצי הסברה (יחסי ציבור) וחינוך (דוגמת מכינות קדם צבאיות).

5. **היישום של הגיוס, הן בשלב א' והן בשלב ב' יהיה הדרגתי לאורך שנתיים, במהלך ייעשה כל שניתן כדי ליצור מדיניות עידוד גיוס חרדי מרצון ומתוך העדפת שימוש בתמריצים על פני סנקציות אישיות.**

- המשרתים החרדים יקבלו את התגמולים והתמריצים שינתנו למשרתים בשירות סדיר ומילואים
- נקודות זיכוי בגין ילדים יותנו בשרות צבאי ושרות מילואים.
- בהגרות "מחיר למשתכן" תינתן עדיפות לבעלי שרות צבאי ושרות מילואים.
- **בסיום השנתיים** יוחלו התאמות תקציביות למוסדות התורניים. ההתאמות יבטאו את הקשר בין מידת ההשתתפות במאמץ הבטחוני לבין גובה התקציב שיקבלו, וייעשו בתואם לאי-העמידה ביעדי הגיוס.

לסיכום: ניסחנו את המתווה הזה מתוך תקווה שייעשו מאמצים משותפים לחתור לכך שבתוך 5-10 שנים נגיע למצב שבו לצד שמירה על ערך לימוד התורה, 70% מהגברים בחברה החרדית ישתתפו במאמץ הביטחוני וישמרו על חרדיותם כפי רצונם. וזאת במקביל לכך שמתגייסי הציבור הכללי לא

יפגעו משילוב החרדים ואורחות חייהם בצה"ל.